

Čtenáři a čtení v ČR (2010)

společný projekt
Ústavu pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.,
a
Národní knihovny ČR
s finanční podporou Ministerstva kultury ČR
a
Ústavu pro českou literaturu AV ČR
statistické šetření: DEMA, a. s.
autor prezentace:
Prof. PhDr. Jiří Trávníček, M. A.
(travnicek@brno.cas.cz)

1. Osnova prezentace

- Parametry výzkumu (zázemí)
- Základní údaje
- Srovnání 2007 – 2010
- Čtení
- Nakupování – knižní trh
- Knihovny
- Čtení a jiná média
- Nejoblíbenější autor a kniha
- Beletrie
- Čtení a internet
- Časopisy
- Čtení jinde, srovnání
- Závěry

2. Parametry výzkumu (zázemí)

Schéma výzkumů:

- Proč výzkum vůbec děláme a jak ho máme rozvržen (kvantitativní – kvalitativní větev).
- Čtení chápeme jako socio-kulturní stopu.

Kvantitativní výzkum:

- Reprezentativní statistické šetření obyvatel ČR starších 15 let.
- Kontrolované znaky: pohlaví/gender, věk, ekonom. aktivita, kraj, velikost místa bydliště.
- Velikost vzorku: 1 550 respondentů.
- Sběr dat: 1. – 30. 6. 2010.
- Metoda sběru dat: standardizované rozhovory *face-to-face* prostřednictvím tazatelské sítě DEMA, a. s. (225 tazatelů), a to podle dotazníku s náhodně oslovenými občany; statistická chyba: 2,5 %.
- Zaměření: čtení beletrie a čtení na internetu.
- Prezentace výsledků: 29. 9. tisková konference, na přel. let 2010 a 2011 čas. *Grand Biblio*, na poč. r. 2011 čas. *Host* (č. 1/2011), na podzim 2011 knižní publikace (interpretace výsledků a jejich srovnání s některými zahraničními výzkumy, kontextové kapitoly); tištěné verze budou zveřejněny i na webu.

2a. Parametry výzkumu (cíle)

- Zjistit stav české čtenářské kultury, tj. základní údaje, její specifika a trendy.
- Vyjít z toho, jak se tyto výzkumy v současné době dělají ve světě, a dělat výzkumy na srovnatelném základě.
- V kvalitativní linii získat „portréty“ jednotlivých čtenářských generací.
- Získat také hlubší vhled do toho, jak kdy fungovaly jednotlivé instance čtenářské kultury: rodina, škola, knihovny, knižní trh
- Obě linie propojit.
- Propojit zkoumání s propagací čtení.

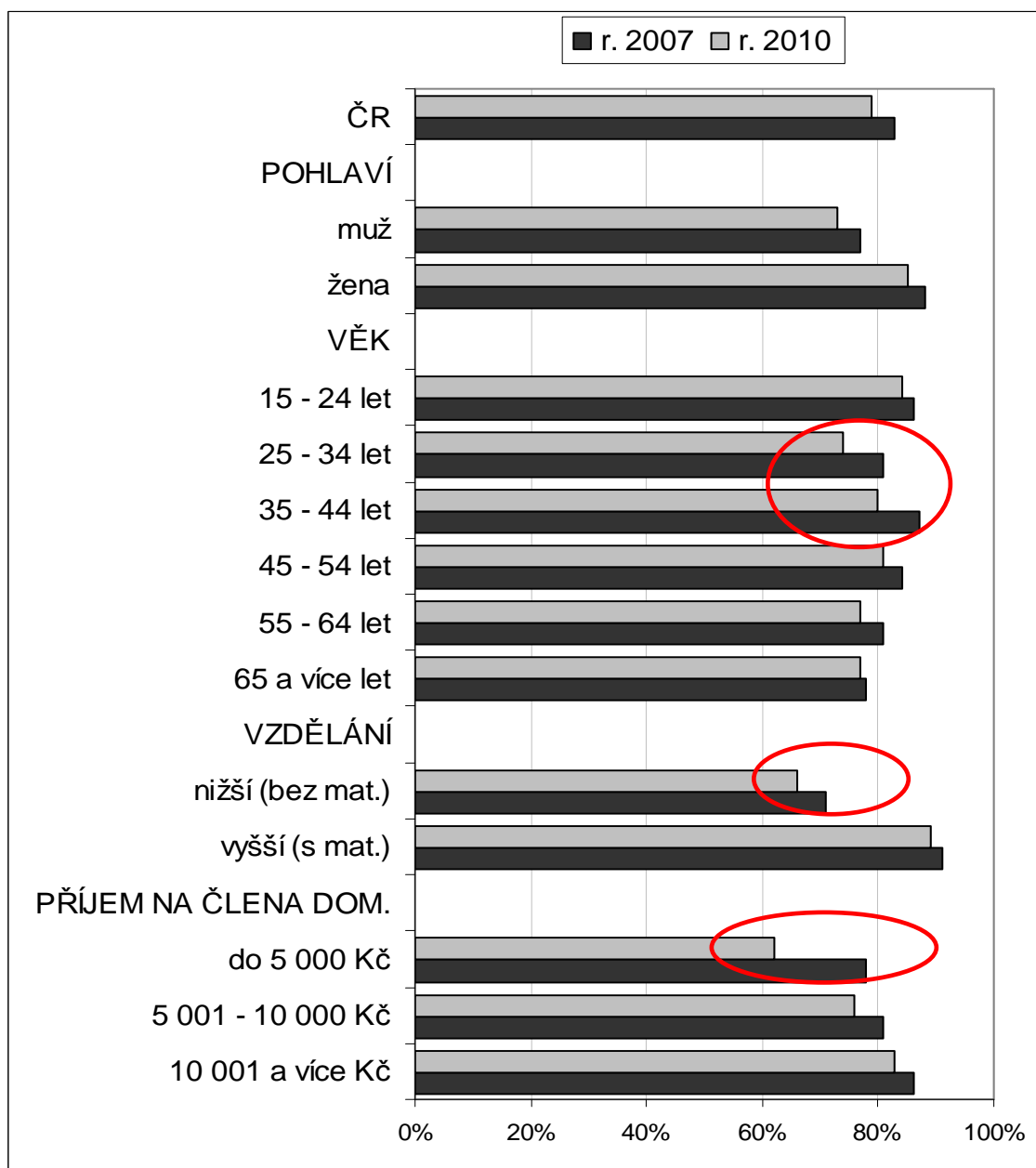
3. Základní údaje

- **79 %** obyvatel ČR starších 15 let přečte za rok aspoň 1 knihu – v podobě tištěné či elektronické (muži 73 % - ženy 85 %)
- Průměrně čtenáři přečtou za rok **17,3 knih** (lidé nad 65 let – 22 knih)
- Nejčastěji saháme ke knize **několikrát týdně** (23 %)
- **46 %** obyvatel ČR starších 15 let nakoupilo za rok aspoň jednu knihu; průměrně za ně za rok utratili **1 214,- Kč**, knihy nejčastěji nakupujeme v knihkupectvích (89 %)
- Ve svých domácích knihovnách máme průměrně **246 knih**
- **38 %** obyvatel ČR starších 15 let navštívilo aspoň jednou za rok veřejnou knihovnu; dominantním cílem, kvůli němuž chodíme do veř. knihoven, je půjčování knih (96%), dále to je půjčování časopisů (50 %), čítárna/studovna (35%) a informace z publikací (34 %); 49 % obyvatel neví, zda je se službami veř. knihoven spokojeno či nespokojeno
- rozhodující vliv na čtení má to, že **se doma četlo**
- čtení knih věnujeme denně v průměru **38 min.**, čtení novin a časopisů 28 min., sledování televize 113 min., poslechu rozhlasu 106 min., sledování videa/DVD 51 min., poslechu auditivních médií 61 min. a práci s internetem 92 min.
- nejvíce preferujeme **současnou beletrii oddechovou** (14%), na dalším místě literaturu faktu (10 %)
- Nejoblíbenějším autorem obyvatel ČR starších 15 let je Michal Viewegh a nejoblíbenější knihou je *Vejce a já* od Betty MacDonald(ové)

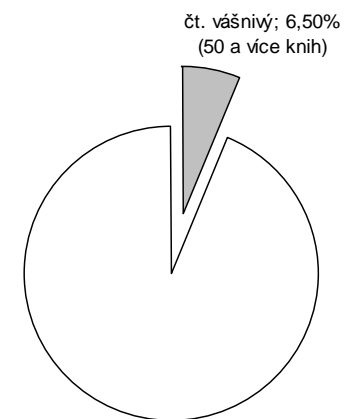
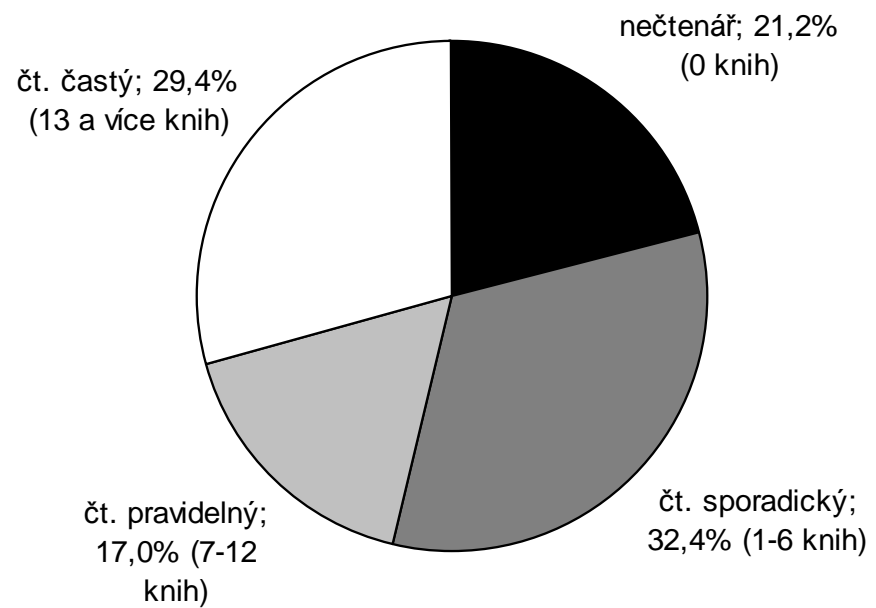
4. 2007 a 2010 - srovnání

	2007	2010	rozdíl absolutní	rozdíl poměrný (%)
čtení	83%	79%	-4	-5%
nakupování	71%	46%	-25	-35%
veřejné knihovny	40%	38%	-2	-5%
počet přečtených knih - svazky	16,1	17,3	+1,2	+8%
domácí knihovny - svazky	274	245	-29	-11%
počet koupených knih - svazky	6,6	5,0	-1,6	-14%
peníze vydané za knihy - Kč	1303	1214	-90	-7%

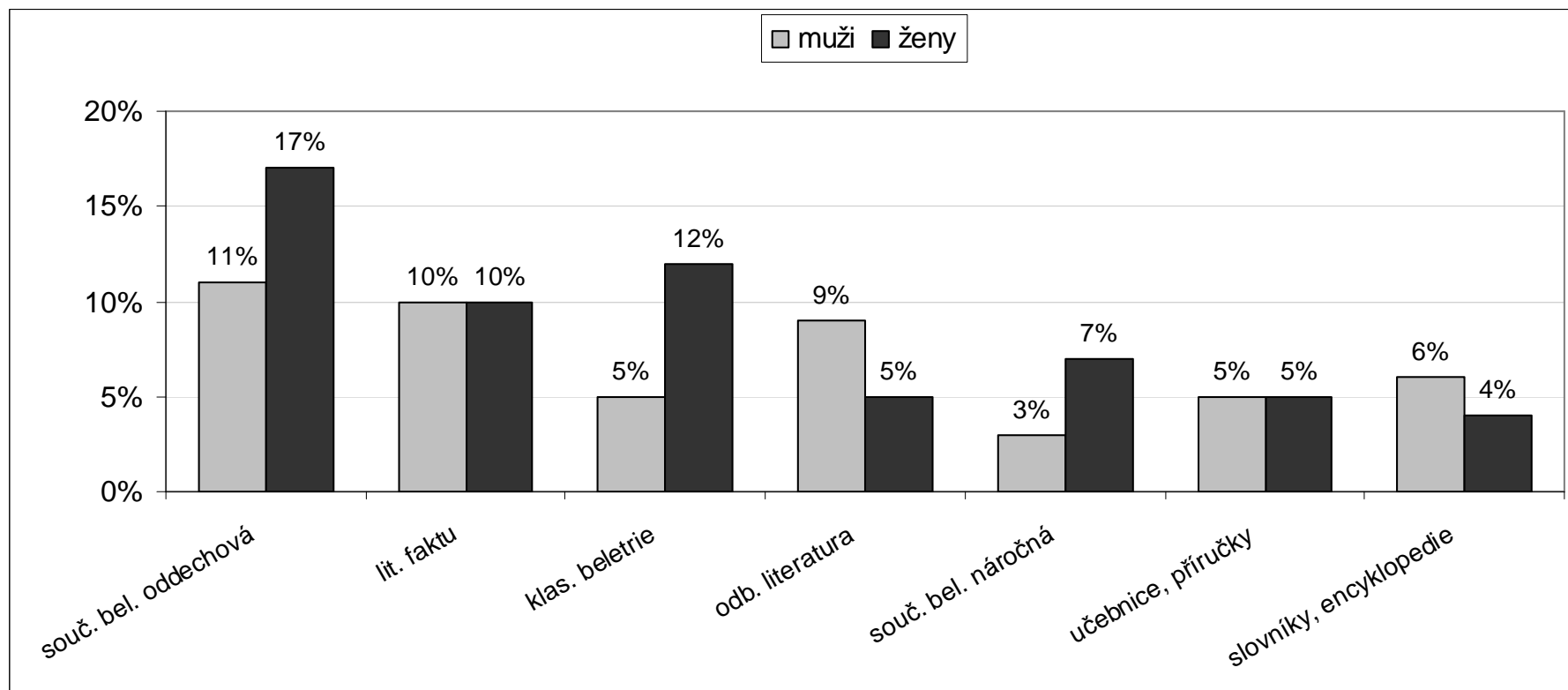
4a. 2007 a 2010 – srovnání (čtení)

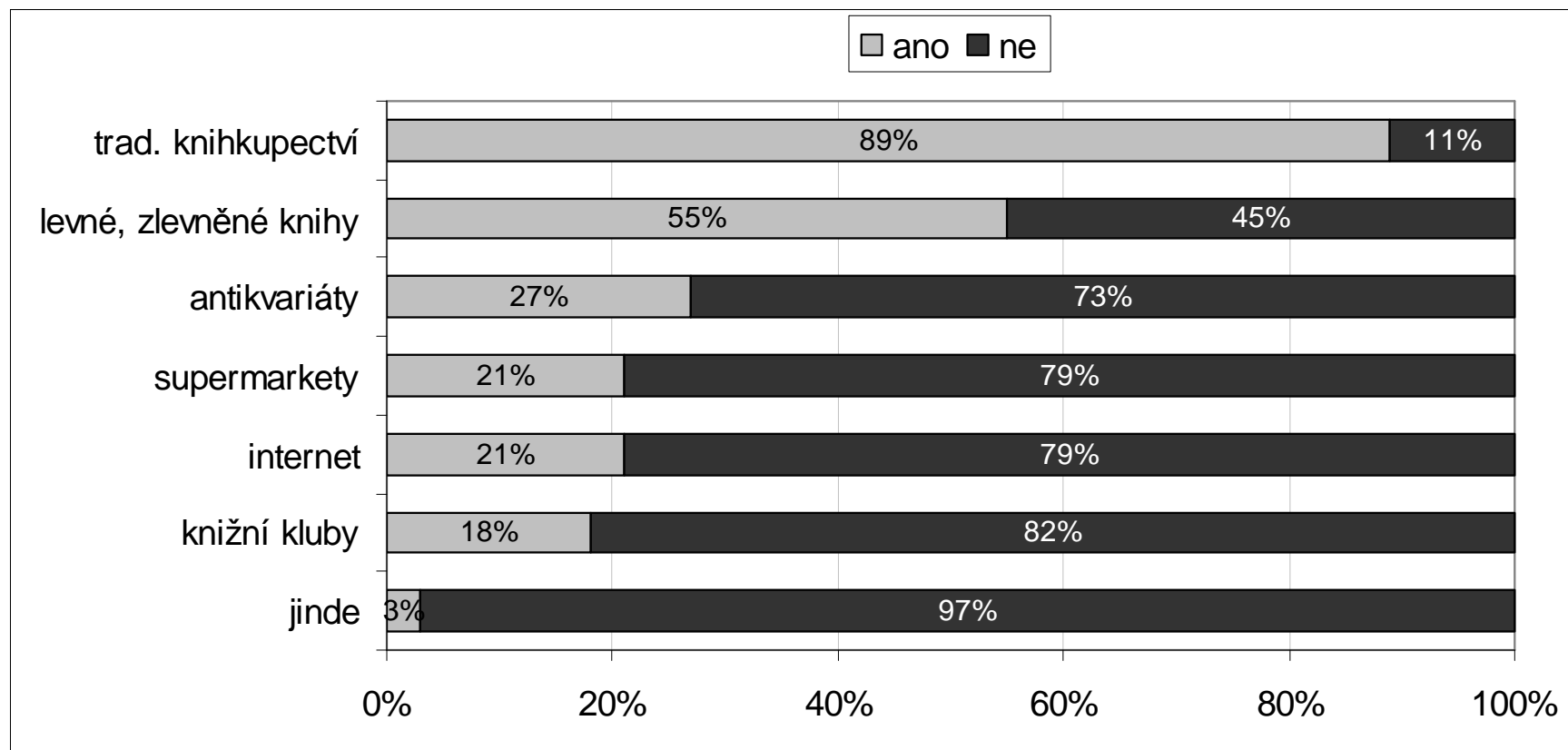
5. Čtenáři

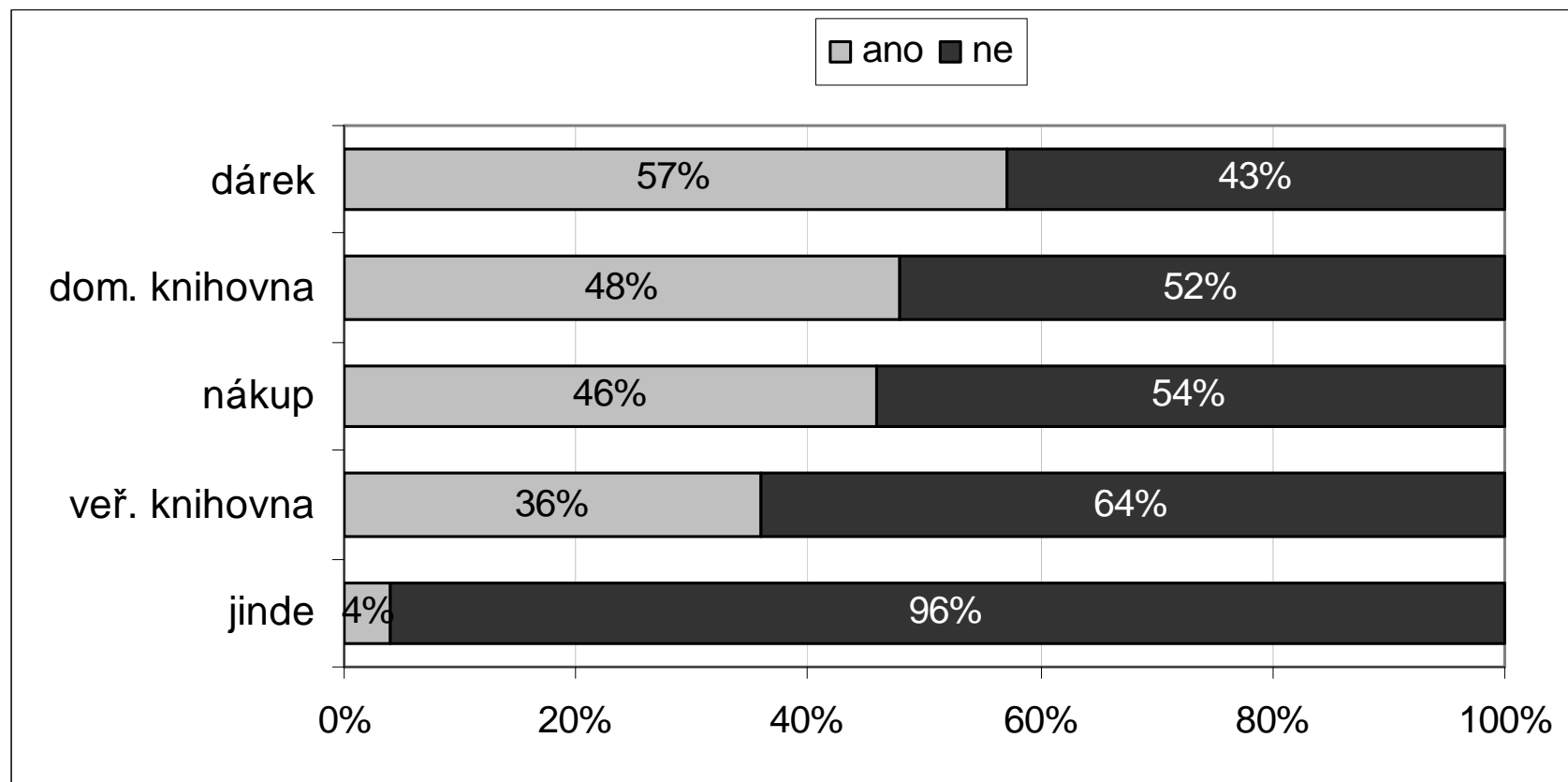
5a. Co čteme

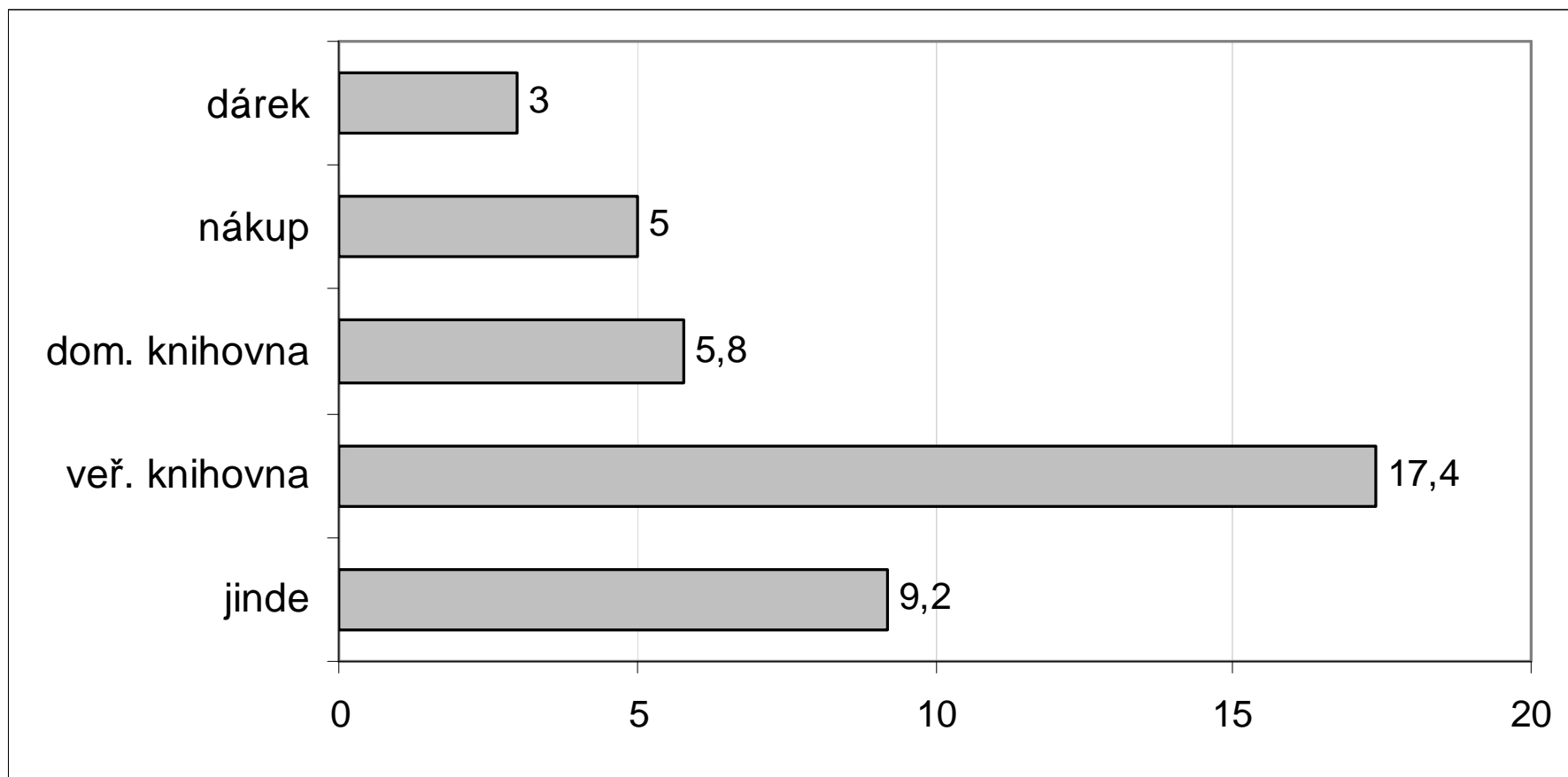
6. Knižní trh (kde nakupujeme)

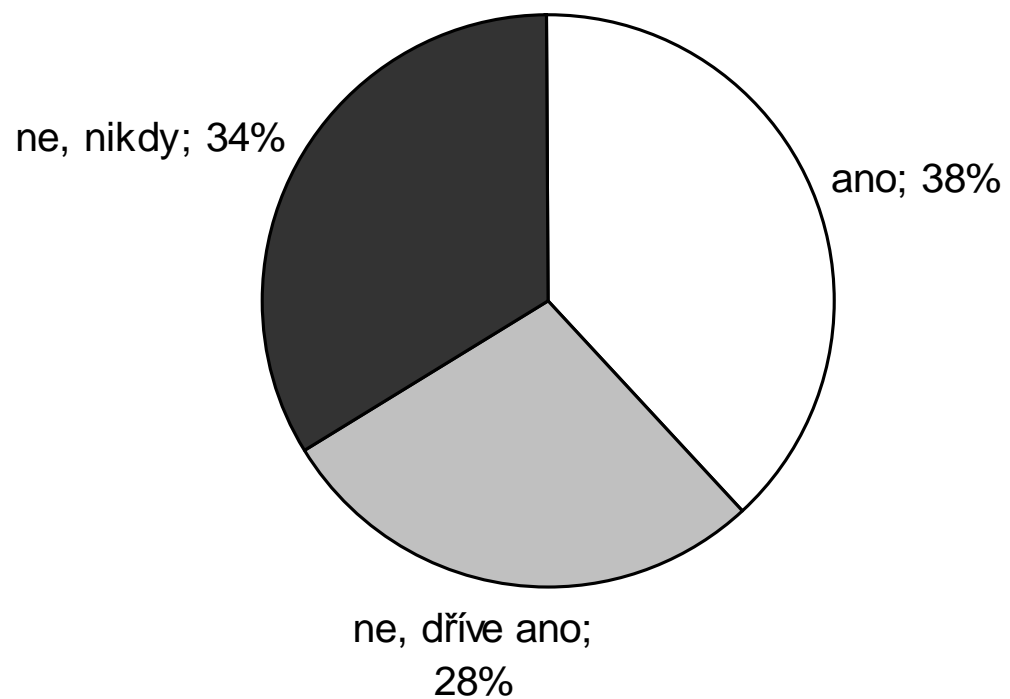
6a. Jak knihy získáváme

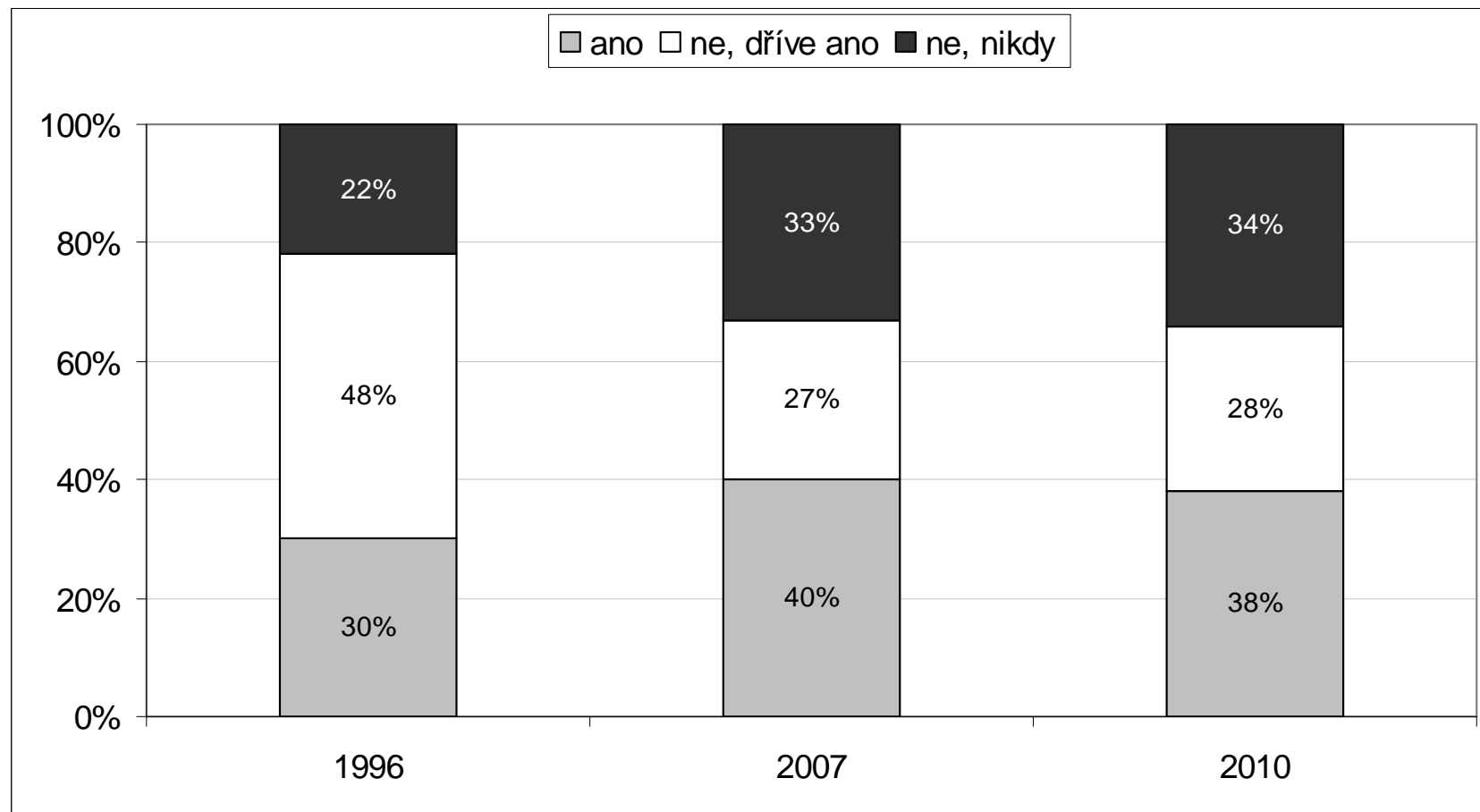
6b. Jak knihy získáváme (počty)

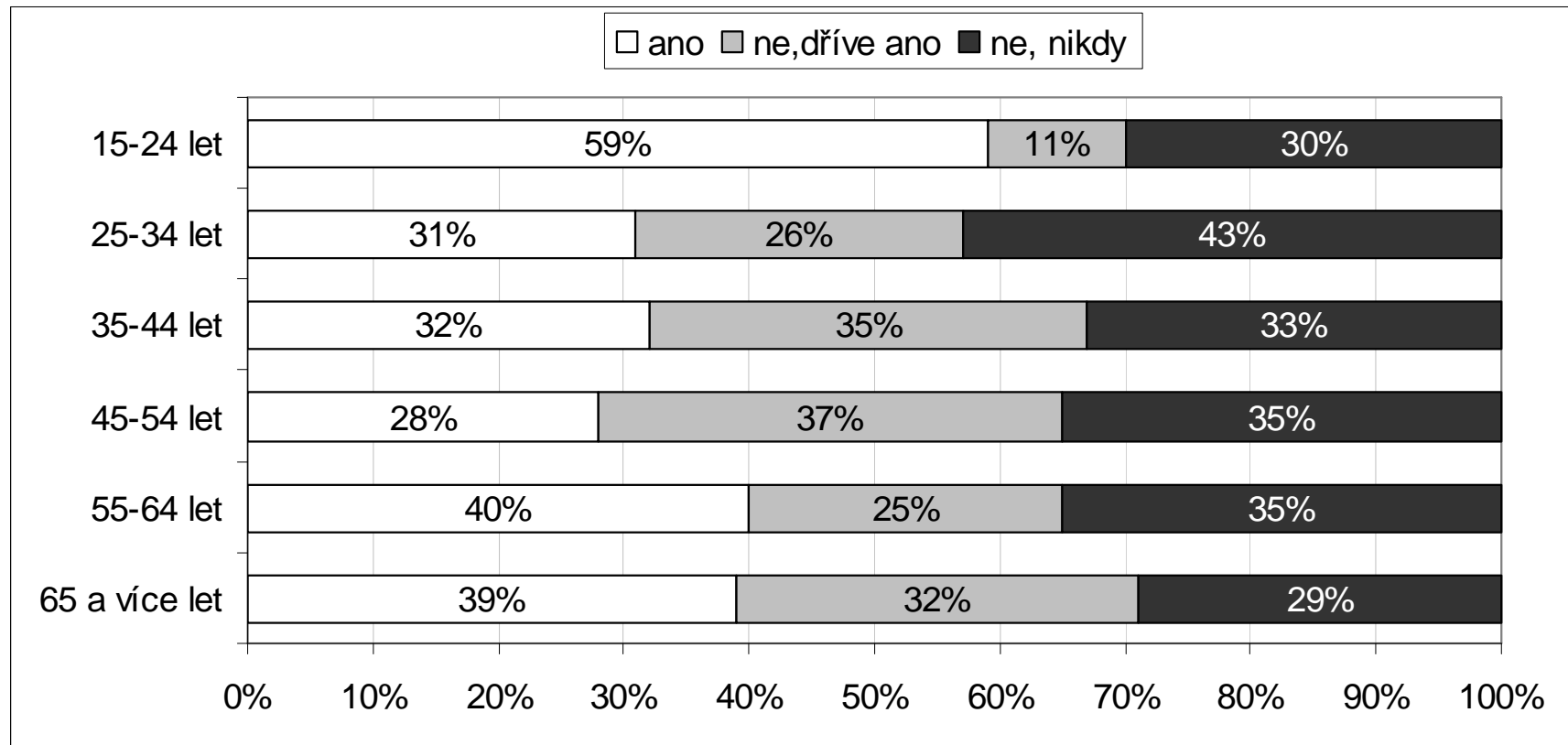
7. Návštěva veř. knihoven

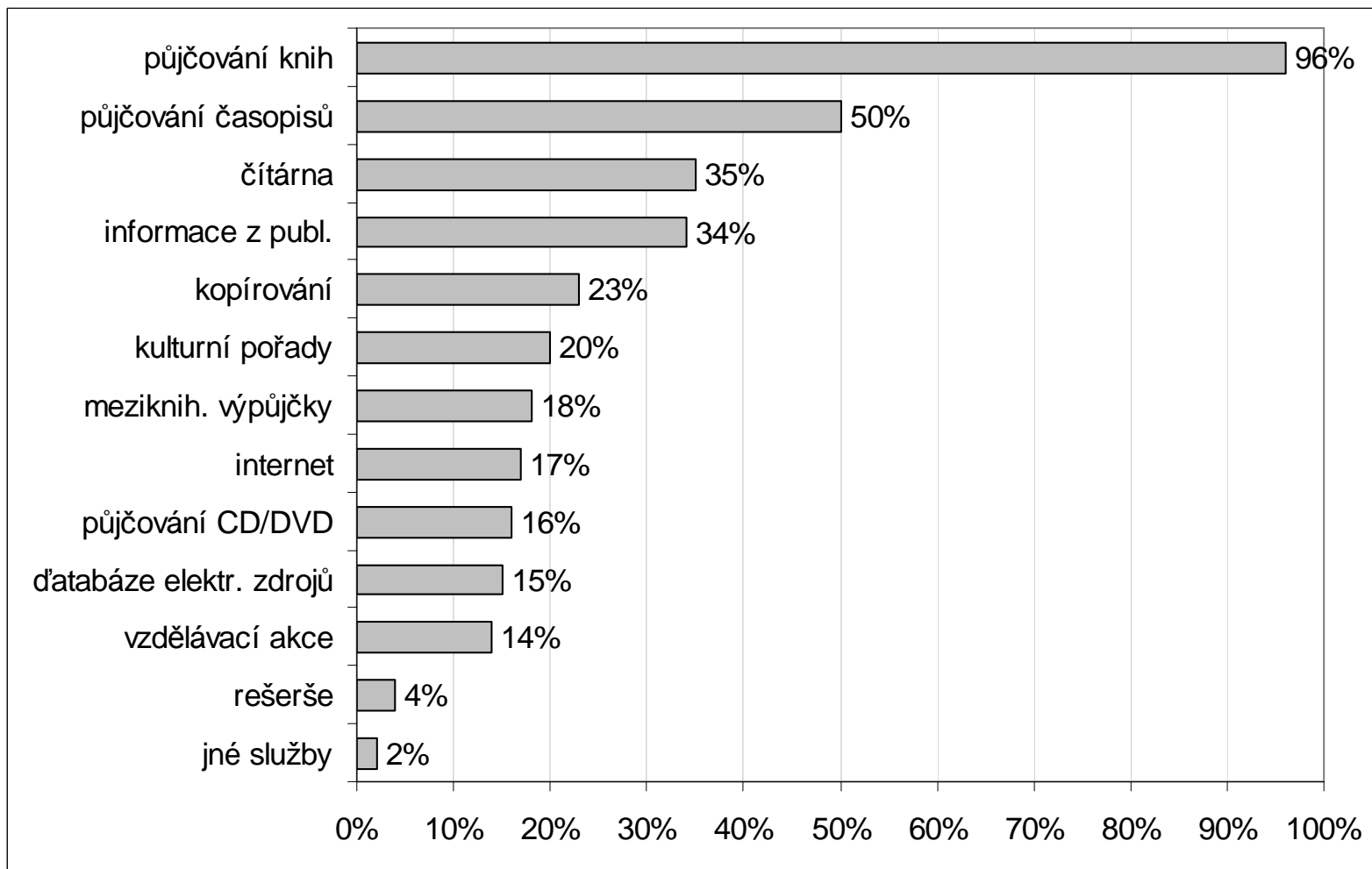
7a. Návštěva veř. knihoven (96-07-10)

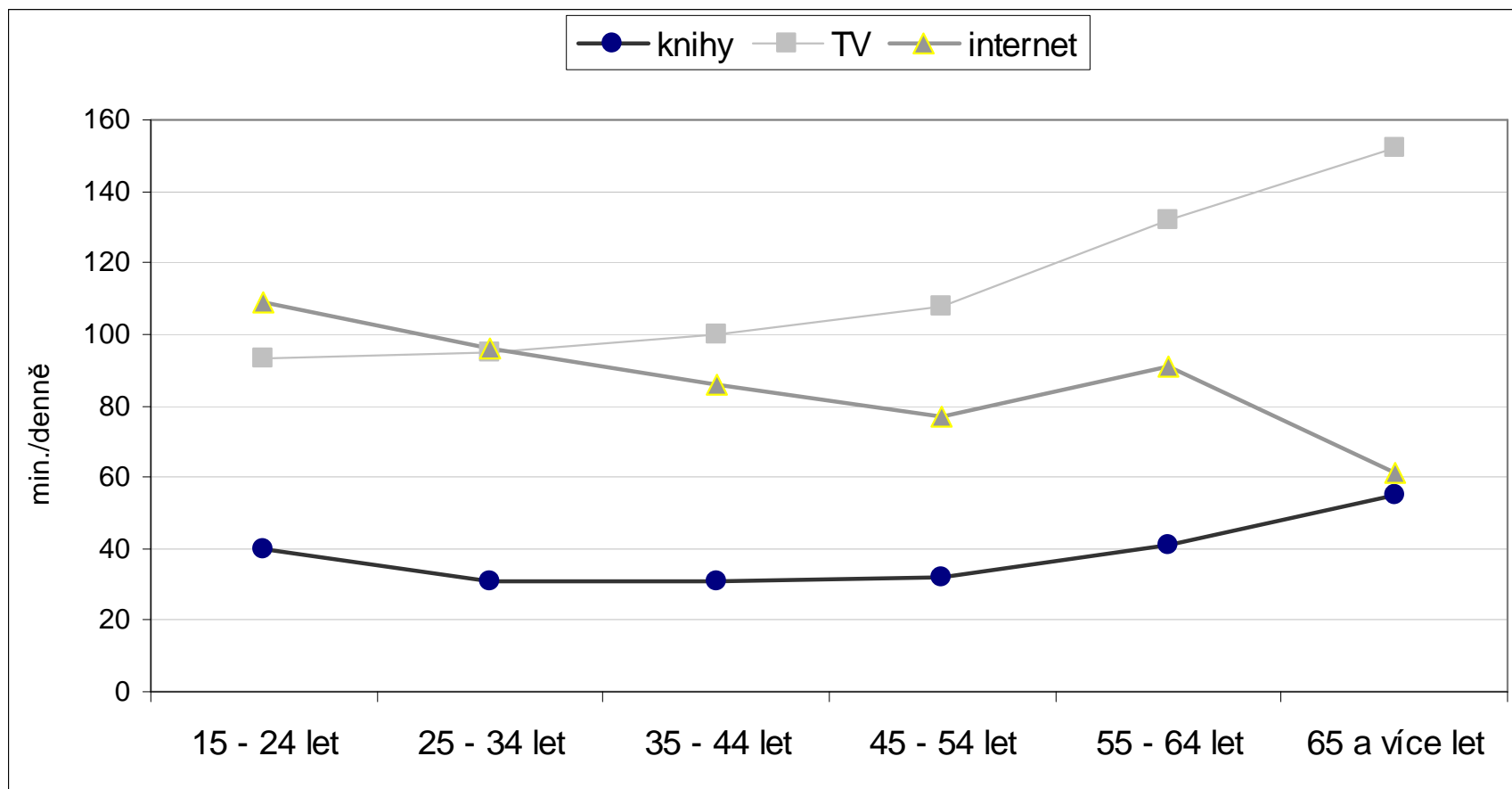
7b. Návštěva veř. knihoven (podle věku)

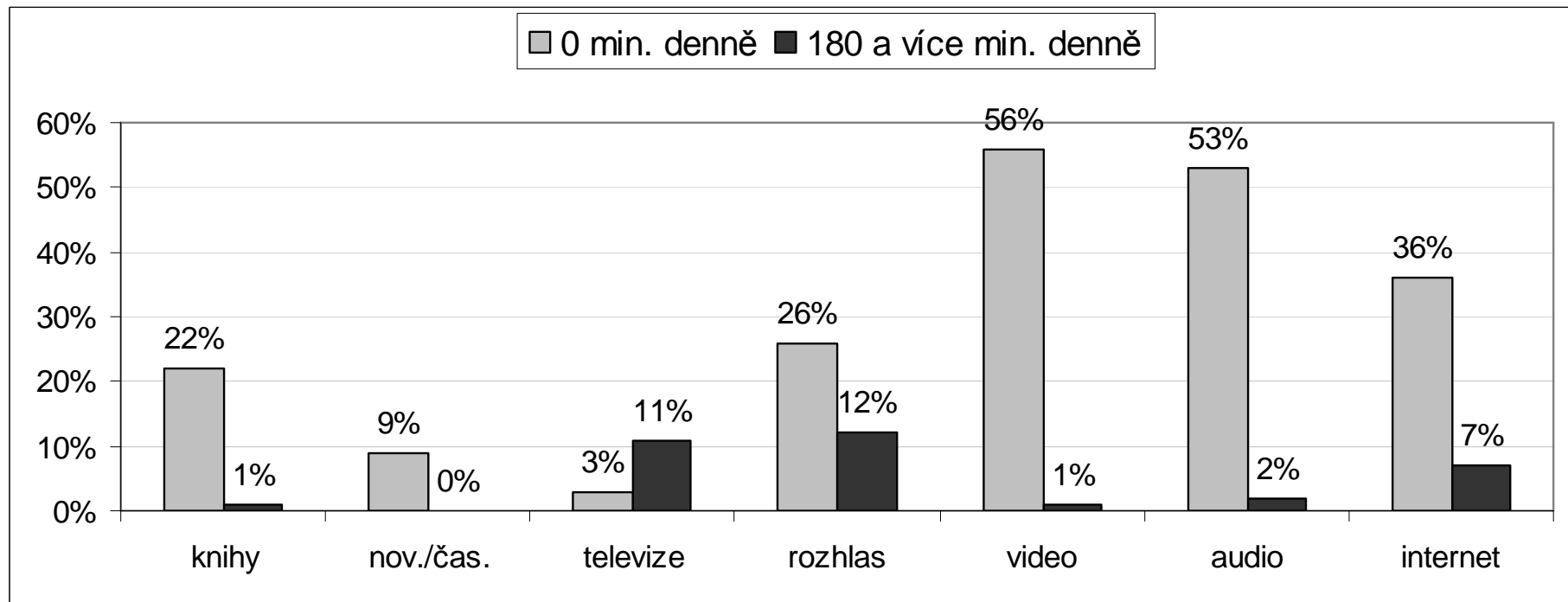
7c. Návštěva veř. knihoven (služby)

8. Čtení a jiná média

8a. Čtení a jiná média

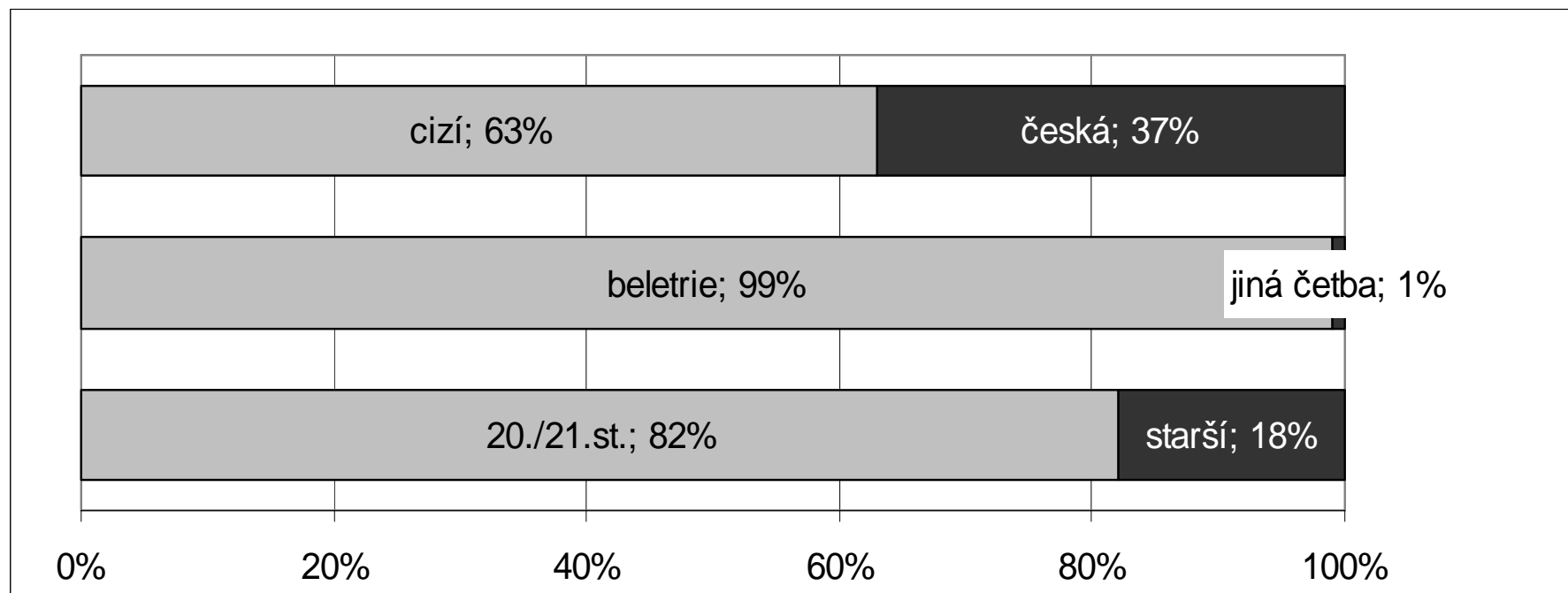
9. Nejoblíbenější autor a kniha

pořadí	AUTOŘI		KNIHY	
		hlasy		hlasy
1.	M. Viewegh	34	<i>Vejce a já</i> (B. McDonaldová)	18
2.	E. M. Remarque	21	<i>Babička</i> (B. Němcová)	16
3.	D. Francis	19	<i>Osudy dobrého vojáka Švejka...</i> (J. Hašek)	13
4.	K. Čapek	17	<i>Egypt'an Sinuhet</i> (M. Waltari)	12
5.	A. Christie(ová)	16	<i>Bible</i>	11
6.	B. MacDonald(ová)	16	<i>Tři kamarádi</i> (E. M. Remarque)	9
7.	D. Steel(ová)	14	<i>Co život dal a vzal</i> (B. MacDonald/ová/)	8
8.	B. Němcová	12	<i>Saturnin</i> (Z. Jirotko)	7
9.	D. Brown	10	<i>Šifra mistra Leonarda</i> (D. Brown)	7
10.	J. Verne	9	<i>Harry Potter</i> (J. K. Rowlingová)	6

9a. Nejoblíbenější autor (podrobně)

AUTOR	POČET HLASŮ (muži – ženy)	PRŮMĚRNÝ VĚK (nejnižší – nejvyšší)	procento z celkového vzorku (N=1550)	procento z těch, kdo odpověděli (N=532)
1. Michal Viewegh	34 (8 – 26)	37 (15 – 46)	2,2	6,4
2. Erich Maria Remarque	21 (9 – 12)	49 (16 – 73)	1,5	3,9
3. Dick Francis	19 (13 – 6)	48 (20 – 69)	1,2	3,6
4. Karel Čapek	17 (8 – 9)	48 (18 – 72)	1,1	3,2
5. Agatha Christie(ová)	16 (3 – 13)	49 (19 – 66)	1,0	3,0
6. Betty MacDonald(ová)	16 (0 – 16)	51 (29 – 67)	1,0	3,0
7. Danielle Steel(ová)	14 (0 – 14)	49 (16 – 70)	0,9	2,6
8. Božena Němcová	12 (1 – 11)	62 (15 – 83)	0,8	2,3
9. Dan Brown	10 (7 – 3)	39 (25 – 56)	0,6	1,9
10. Jules Verne	9 (9 – 0)	54 (16 – 72)	0,6	1,7

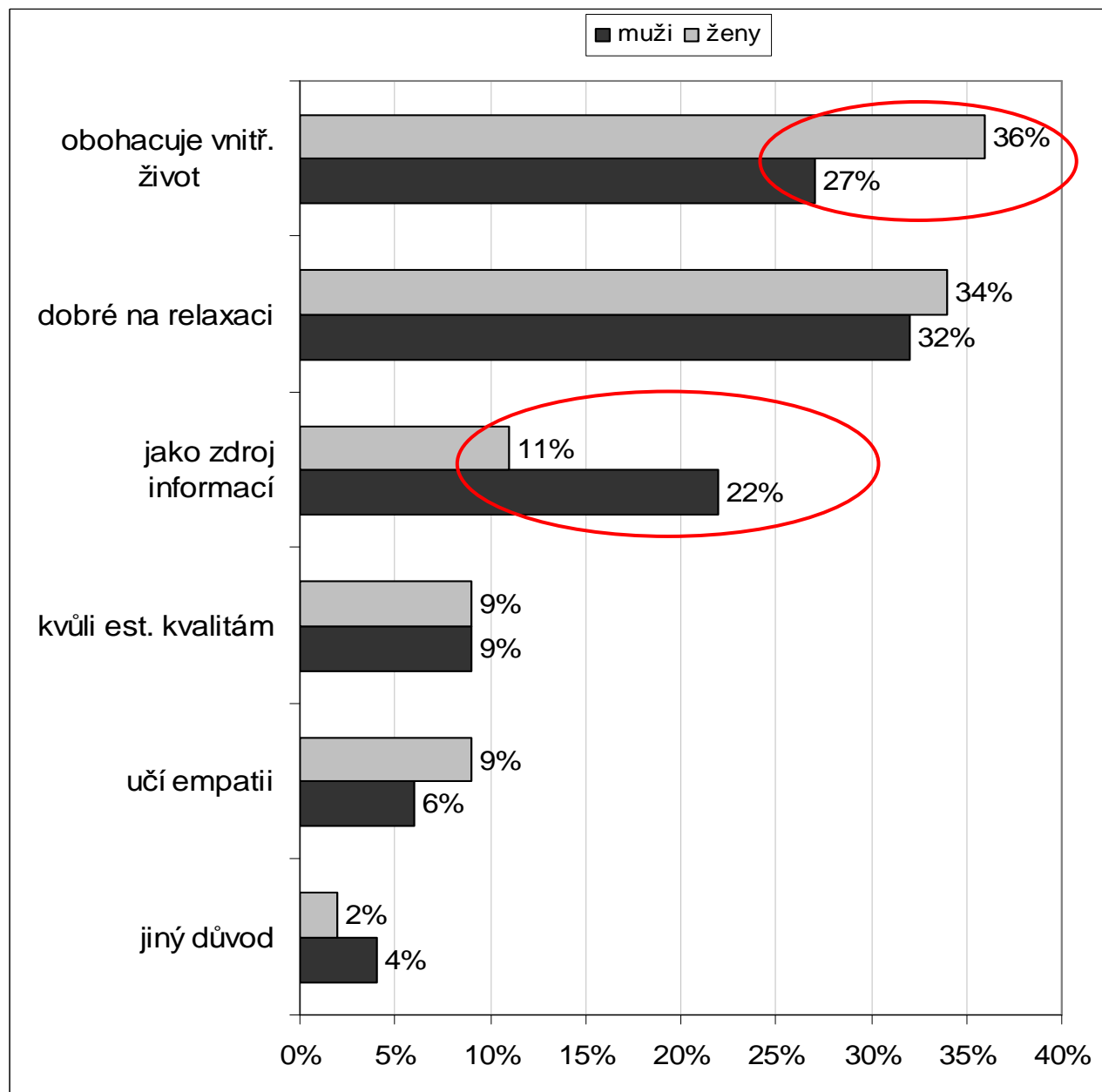
9b Nejoblíbenější četba - rozložení

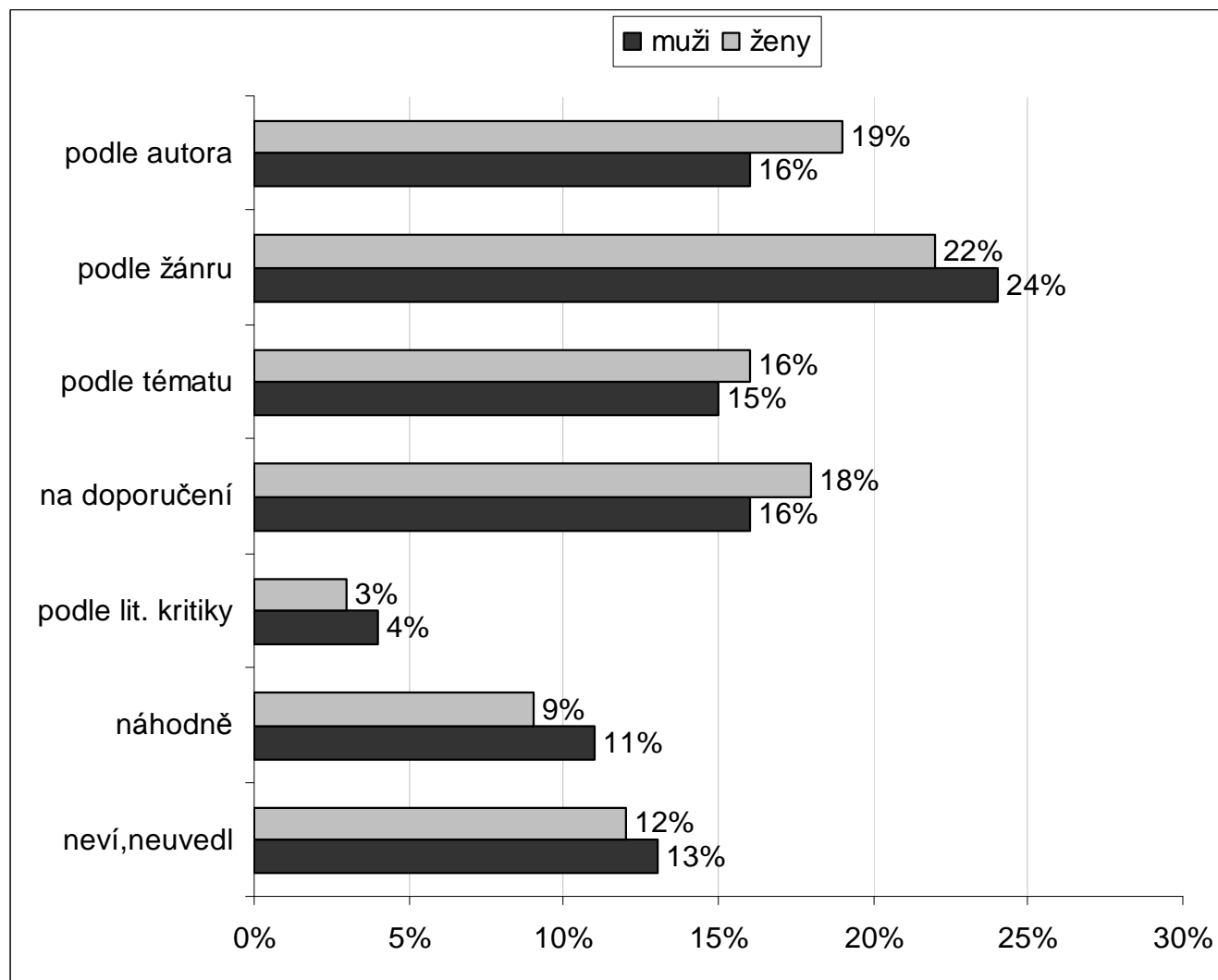
10. Čtení beletrie

- 68 % obyvatel ČR starších 15 let přečte za rok aspoň 1 beletristickou knihu
- zvýrazňuje se rozdíl mezi pohlavími (muži: 57 %, ženy: 78%)
- dominuje nejmladší věk (15-24 let) a nejstarší věk (nad 65 let); beletrie se čte nejméně ve věku 25-34 let (61 %)
- beletrie se čte především kvůli relaxaci (35 %) a kvůli obohacení vnitřního života (31 %)
- hlavní důvod, proč se nečte beletrie, je nedostatek času (60 %)
- beletrii si vybíráme především podle žánru (23%), dále podle autora (18%) a doporučení jiných (17%)
- 50 % procent obyvatel ČR starších 15 let nikdy nečetlo poezii

10a. Proč čteme beletrii – muži a ženy

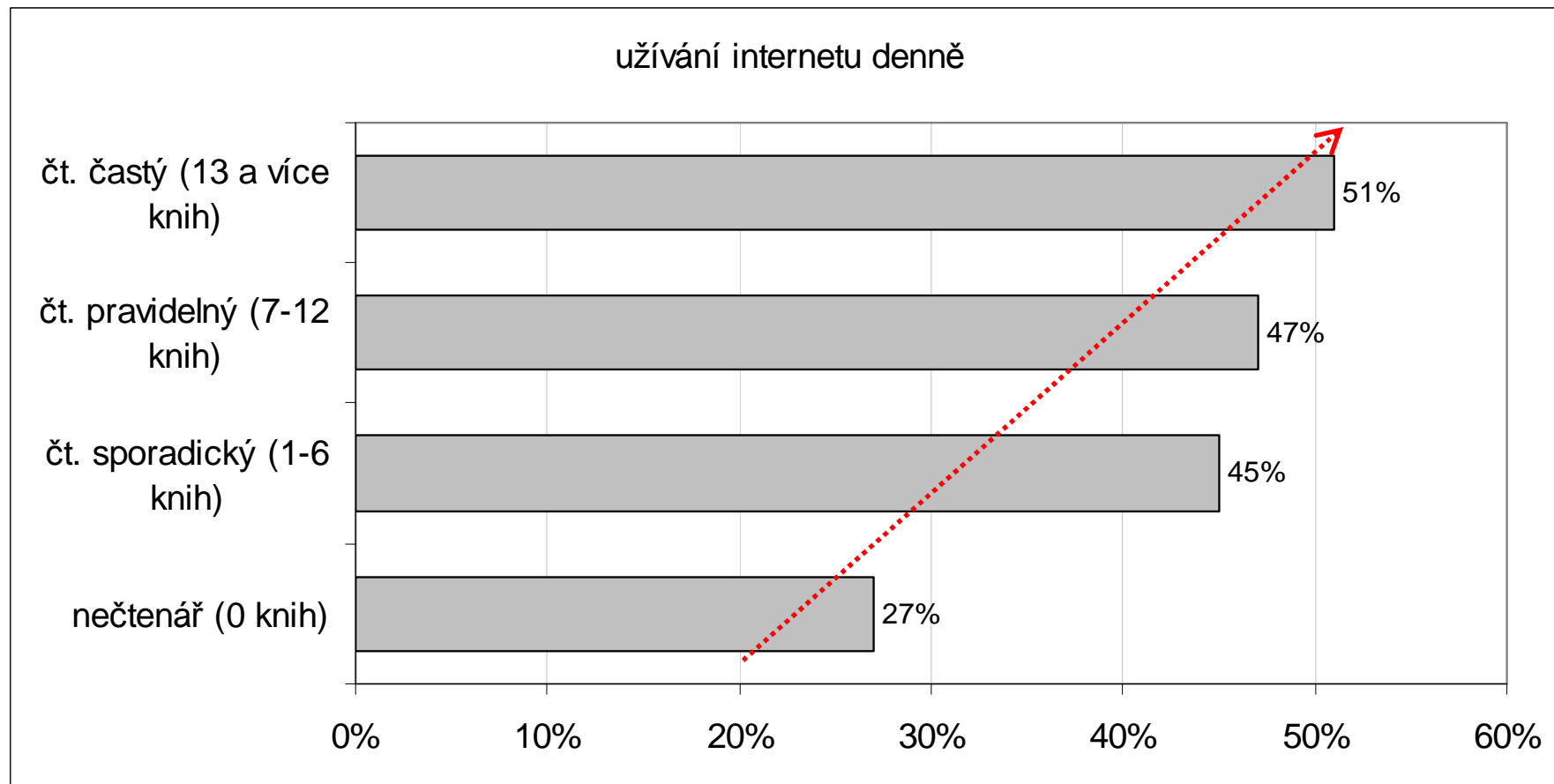
10b. Výběr beletrie – muži a ženy

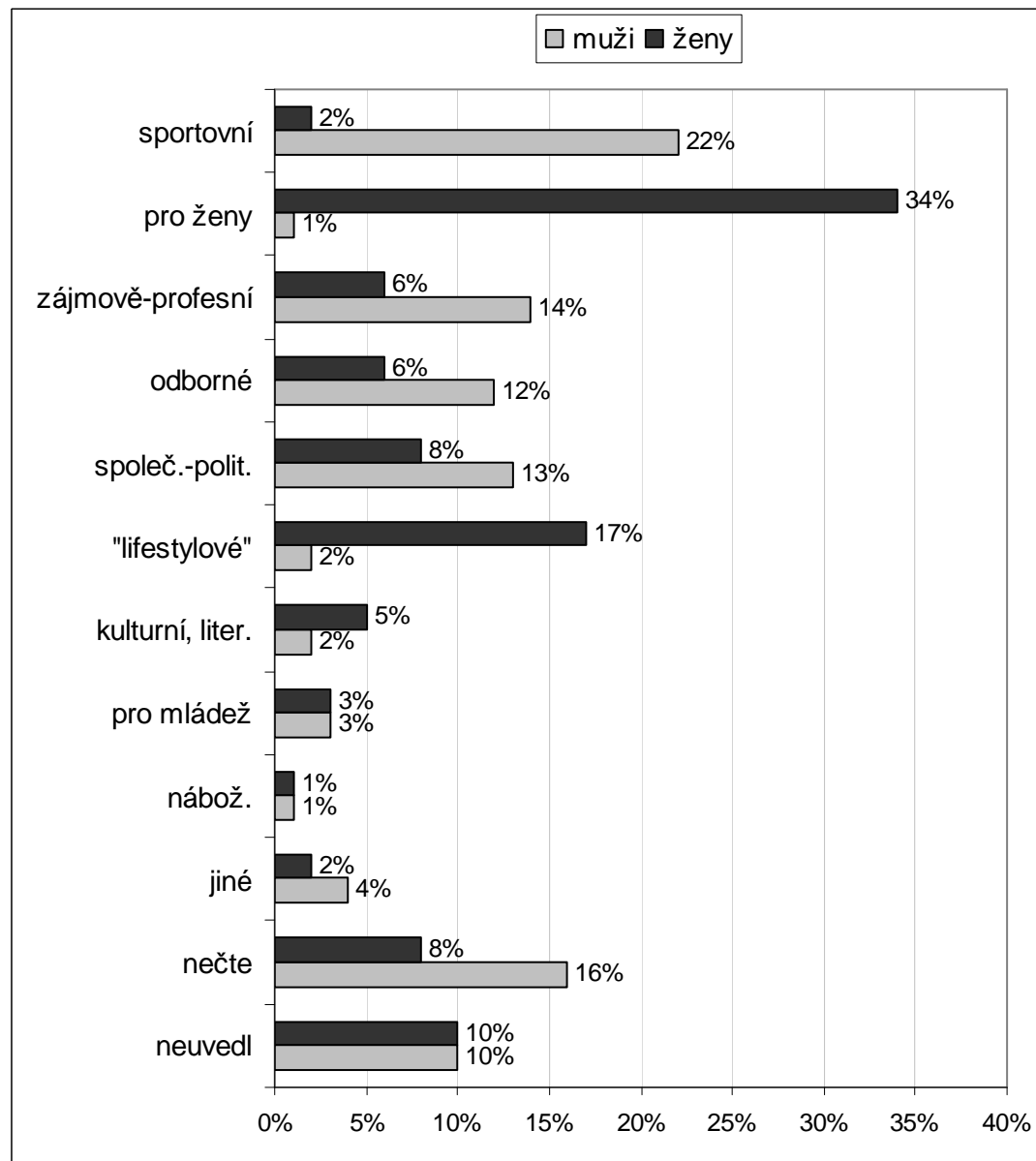
11. Čtení a internet

- 43 % obyvatel ČR starších 15 let užívá internet denně, 34 % ho neužívá vůbec.
- 67 % obyvatel ČR starších 15 let nesouhlasí s výrokem „Nepotřebuji už knihy v podobě tištěné (papírové), dokážu si představit, že bych je četl pouze v podobě elektronické (na obrazovce počítače, čtečky nebo displeji mobilu)“.
- Z toho, co čteme na internetu, dominují zprávy (53%), následují diskuse (16%) a komentáře (10%).
- Internet a čtení (knih) nejdou proti sobě: částí internauté jsou i častými čtenáři, třebaže nečtenáři vykazují o něco větší počet „internetu-minut“ než čtenáři (102 ku 90).
- Čtenáři si počínají na internetu daleko cíleněji a promyšleněji než nečtenáři.

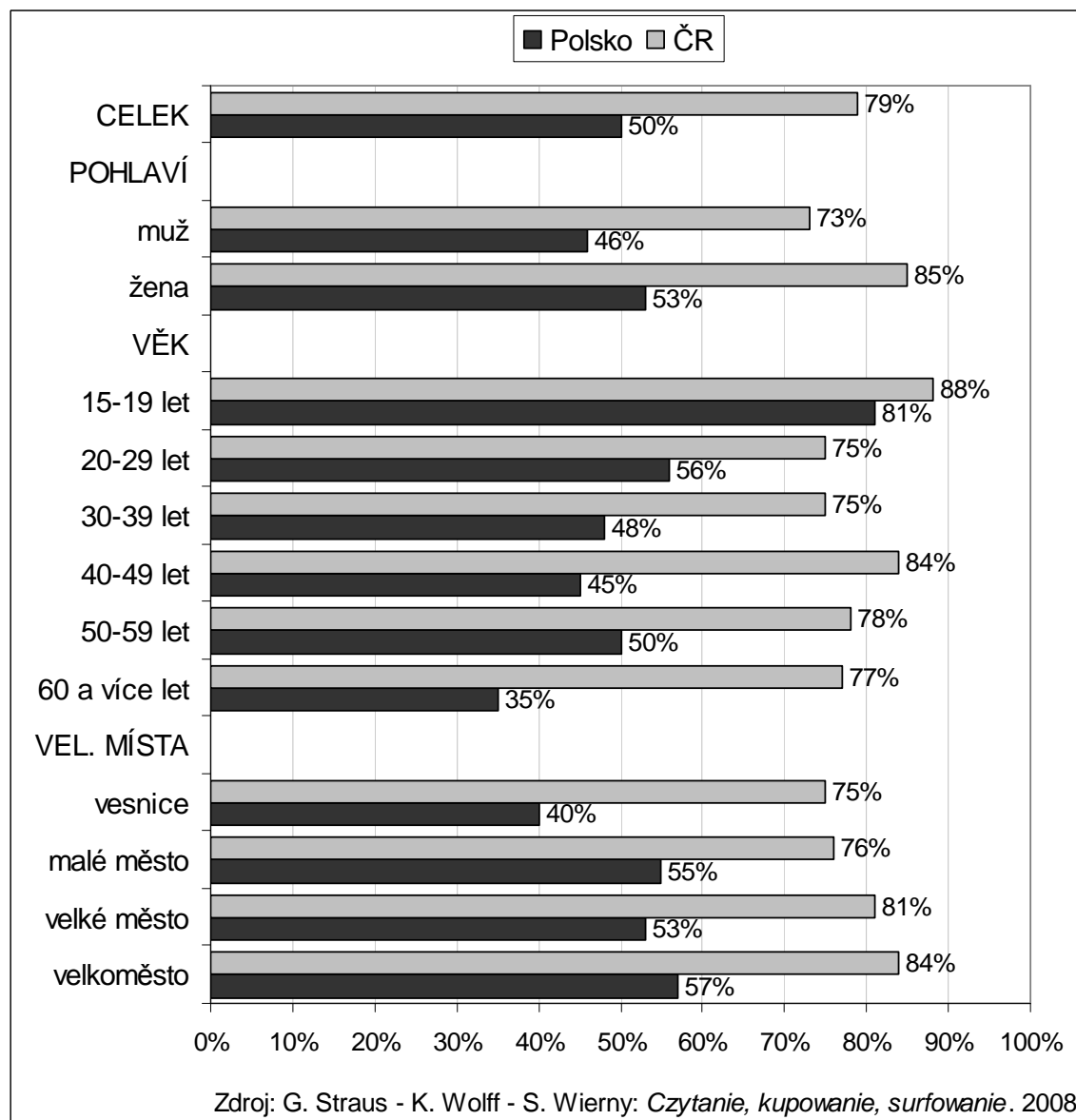
11a. Čtenáři a internet

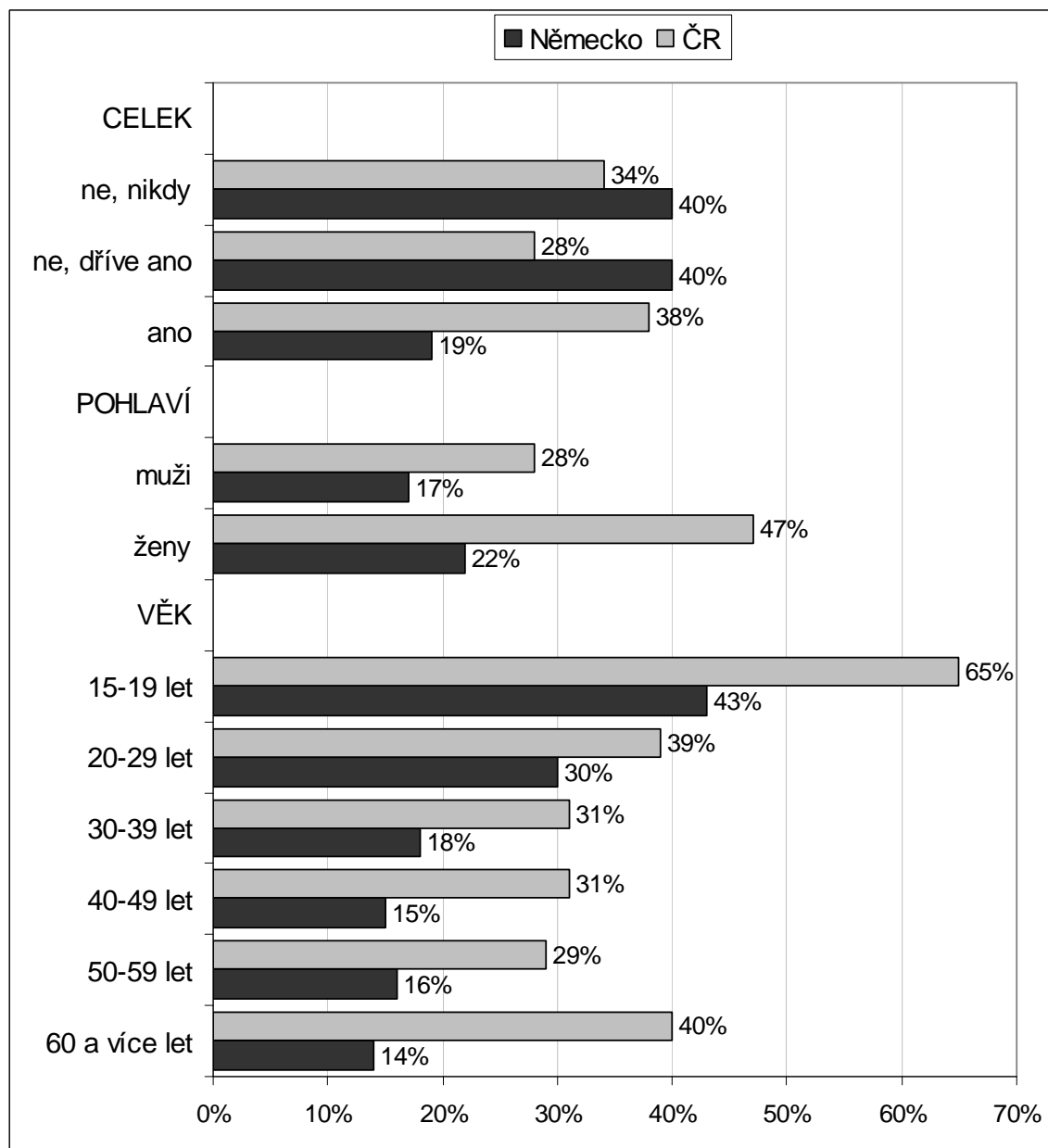
12. Časopisy

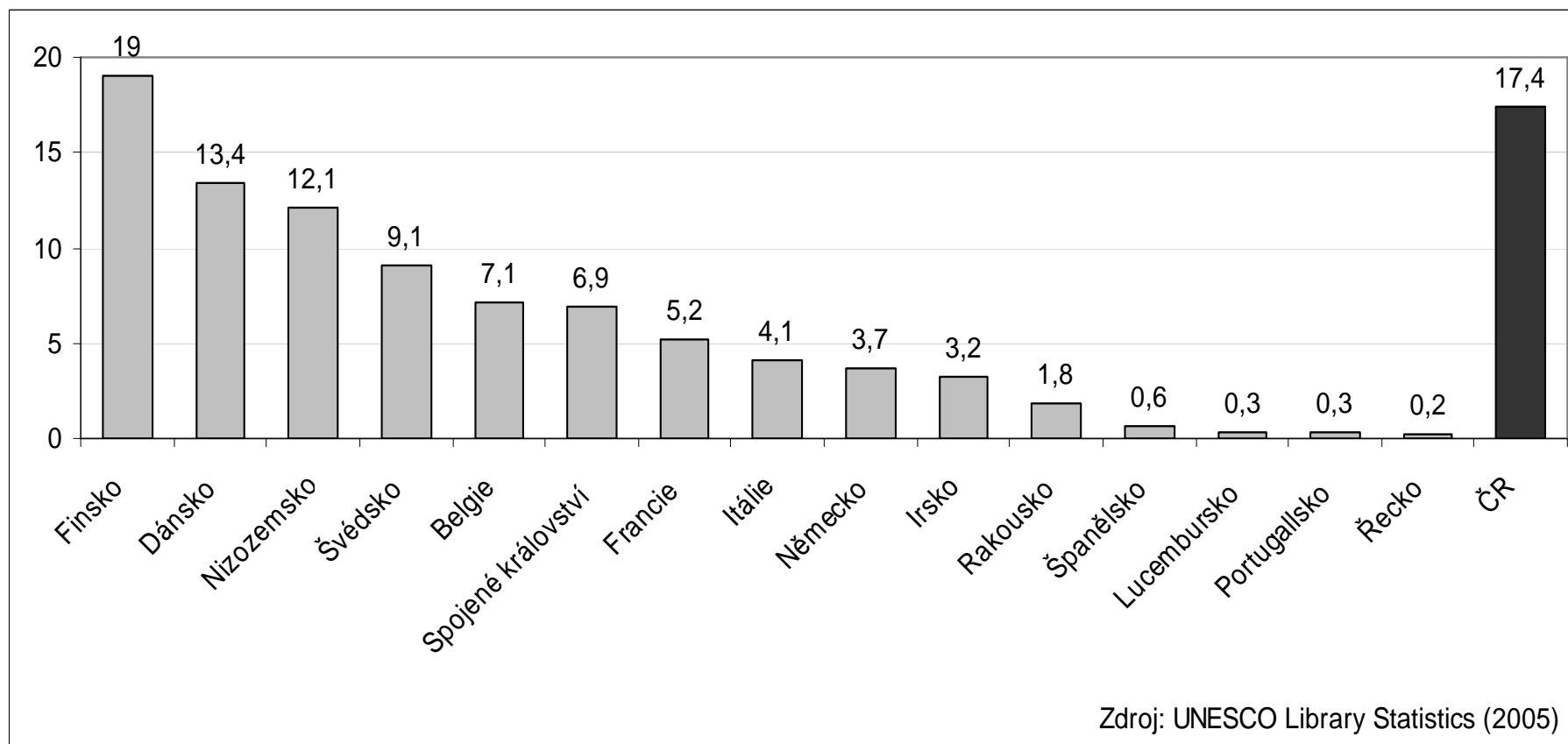
12. Čtení jinde, srovnání (čtení)

12a. Čtení jinde, srovnání (knihovny)

12b. Čtení jinde, srovnání (knihovny)

13. Závěry

- Česká čtenářská kultura se mezi lety 2007 a 2010 výrazně **nezměnila**: podstatný je pouze pokles lidí nakupujících knihy (peníze vydané za knihy však nijak výrazně neklesly).
- Dominují tendence, které známe i odjinud (a po delší dobu): čtení jde za **vzděláním**, je dost **výrazný rozdíl mezi muži a ženami** (ve prospěch druhých), nejpodstatnější socializační prostředí pro rozvoj čtení, je **rodina**.
- Podstatným rysem českého prostředí je, že v něm nefunguje nijak velká demografická ani věková bariéra.
- Neochabuje zájem o **veřejné knihovny**.
- Kulturně chudí za tři roky mírně zchudli, kulturně bohatí mírně zbohatli: přibylo mírně jak nečtenářů, tak i čtenářů vášnivých; nejvíce kulturně **zchudli** lidé s nejnižším vzděláním ve věku 25-44 let a z nejnižších příjmových skupin.
- Ukázalo se, že beletrie tvoří přes dvě třetiny naší četby, třebaže co do počtu všech vydaných knih je zastoupena jen 25 %.
- V preferenci místa, kde knihy nakupujeme, stejně jako v tom, v jaké podobě knihu vnímáme, se chováme stále **tradičně**; jsme stále věrni knihkupectvím a papírové knize.